

Obsah

ÚVOD	4
1 OBECNÉ ÚDAJE	13
1.1 Legislativní požadavky na chléb platné v ČR	15
1.1.1 Definice chleba podle prováděcí vyhlášky MZe č. 333/1997 Sb., ve znění vyhlášky MZe č. 182/2012 Sb.	15
1.1.2 Označování chleba	17
1.1.3 Hodnocení kvality chleba	17
1.1.4 Hmotnost výrobku	17
1.2 Význam chleba ve výživě	18
1.3 Základní druhy chleba vyráběné v ČR	22
1.3.1 Konzumní pšeničnožitný nebo žitnopšeničný chléb	23
1.3.2 Pšeničný chléb	24
1.3.3 Žitný (samožitný) chléb	25
1.3.4 Vícezrnné a speciální druhy chleba	25
2 ŽITNÉ KVASY	27
2.1 Kvas obecně	29
2.2 Růstová křivka mikroorganismů	29
2.3 Vliv teploty na růst mikroorganismů	31
2.4 Vliv pH na růst mikroorganismů	34
2.5 Mikrobiologické procesy probíhající v žitných kvasech	35
2.5.1 Alkoholové kvašení	36
2.5.2 Mléčné kvašení	37
2.5.3 Nežádoucí kvašení v kvasech	40
2.5.3.1 Octové kvašení	40
2.5.3.2 Propionové kvašení	41
2.5.3.3 Máselné kvašení	42
2.5.4 Plísně v kvasu	42
2.5.5 Další nežádoucí bakterie v kvasu	43
2.6 Parametry žitného kvasu	44
2.6.1 Výťažnost kvasu (<i>V</i>)	45
2.6.2 Teplota (<i>t</i>)	47
2.6.3 Podíl základu (<i>P</i>)	48
2.6.4 Čas	49
2.6.5 Titrační kyselost (<i>k.k.</i>)	50
2.6.6 Doplnkové laboratorní metody kontroly kvality žitného kvasu ..	51

2.7 Druhy žitných kvasů	52
2.7.1 Vitální žitné kvasy	52
2.7.1.1 Kvasy tvořící kyseliny a kvasné plyny, neomezeně obnovitelné ..	53
2.7.1.2 Kvasy tvořící pouze kyseliny, neomezeně obnovitelné	54
2.7.1.3 Kvasy tvořící kyseliny a kvasné plyny, bez možnosti opakování konečného stupně	56
2.7.2 Nevitální žitné kvasy	58
2.7.2.1 Přirozeně fermentované	58
2.7.2.2 Uměle zkoncentrované	59
2.7.2.3 Sušené	59
3 TECHNOLOGIE VÝROBY VITÁLNÍCH ŽITNÝCH KVASŮ – NEPŘÍMÉ VEDENÍ CHLEBOVÝCH TĚST	61
3.1 Kvasy tvořící kyseliny i kvasné plyny, neomezeně obnovitelné ..	63
3.1.1 Klasické třístupňové vedení	63
3.1.1.1 Vady kvasu při nedodržení technologických parametrů nebo při nestandardních surovinách	65
3.1.1.2 Výrobní schéma třístupňového vedení kvasu včetně výroby chlebového těsta	66
3.1.1.3 Technologické postupy a technicko-hospodářské normy	67
3.1.1.4 Praktický příklad řešení výroby kvasového chleba	69
3.1.1.5 Kontinuální výroba kvasů a těst	76
3.1.1.6 Shrnutí	77
3.1.2 Zkrácené vedení	77
3.1.2.1 Výrobní schéma zkráceného vedení kvasu včetně výroby chlebového těsta	79
3.1.2.2 Shrnutí	80
3.1.3 Německé (rakouské) třístupňové vedení	81
3.1.3.1 Výrobní schéma německého (rakouského) třístupňového vedení kvasu včetně výroby chlebového těsta	82
3.1.3.2 Shrnutí	83
3.1.4 Třístupňové vedení na „pěnový kvas“	83
3.1.4.1 Výrobní schéma třístupňového vedení kvasu na „pěnový kvas“ včetně výroby chlebového těsta	84
3.1.4.2 Shrnutí	84
3.2 Kvasy tvořící pouze kyseliny, neomezeně obnovitelné	85
3.2.1 Berlínské zkrácené vedení	85
3.2.1.1 Výrobní schéma Berlínského zkráceného vedení včetně výroby chlebového těsta	86

3.2.1.2	Shrnutí.	86
3.2.2	Detmoldské vedení.	87
3.2.2.1	Výrobní schéma Detmoldského vedení včetně výroby chlebového těsta.	87
3.2.2.2	Shrnutí.	87
3.2.3	Monheimerské vedení.	88
3.2.3.1	Výrobní schéma Monheimerského jednostupňového vedení včetně výroby chlebového těsta.	88
3.2.3.2	Shrnutí.	88
3.2.4	Tuhý stabilizovaný kvas.	89
3.2.4.1	Výrobní schéma tuhého stabilizovaného kvasu včetně výroby chlebového těsta.	90
3.2.4.2	Shrnutí.	91
3.2.5	Tekutý stabilizovaný kvas.	91
3.2.5.1	Výrobní schéma tekutého stabilizovaného kvasu včetně výroby chlebového těsta.	93
3.2.5.2	Doporučené dávkování tekutého stabilizovaného kvasu o výtěžnosti $V = 250$ v závislosti na jeho titrační kyselosti ...	94
3.2.5.3	Shrnutí.	97
3.2.6	Tekutý stabilizovaný kvas ze zbylého chleba.	97
3.2.6.1	Výrobní schéma tekutého stabilizovaného kvasu s chlebem včetně výroby chlebového těsta.	98
3.2.6.2	Shrnutí.	99
3.3	Kvasy tvořící kyseliny a kvasné plyny, bez možnosti opakování konečného stupně.	99
3.3.1	Kvasy vyrobené z tuhého stabilizovaného kvasu a droždí.	100
3.3.1.1	Výrobní schéma konečného kvasu z tuhého stabilizovaného kvasu a droždí včetně výroby chlebového těsta.	100
3.3.1.2	Shrnutí.	101
3.3.2	Kvasy vyrobené z tekutého stabilizovaného kvasu a droždí (roztoku droždí).	101
3.3.2.1	Výrobní schéma konečného kvasu z tekutého stabilizovaného kvasu a droždí včetně výroby chlebového těsta.	102
3.3.2.2	Shrnutí.	103
3.3.3	Kvasy vyrobené z tekutého stabilizovaného kvasu a žitného rozkvasu.	103
3.3.3.1	Výrobní schéma konečného kvasu z tekutého stabilizovaného kvasu a žitného rozkvasu včetně výroby chlebového těsta ...	104
3.3.3.2	Shrnutí.	105

4	PŘÍMÉ VEDENÍ CHLEBOVÝCH TĚST	107
4.1	Pekařské zakyselující přípravky	109
4.1.1	Sypké, vyrobené na bázi kyseliny citronové	109
4.1.2	Tekuté nebo pastovité, vyrobené na bázi kyseliny mléčné a octové	110
4.1.3	Směsi obsahující kyselinu citronovou a sušený kvas	110
4.2	Nevitální žitné kvasy	110
4.3	Možnosti přímé výroby těst tzv. „na záraz“	111
4.3.1	Suroviny k výrobě těsta	112
4.3.2	Obecný technologický postup	112
5	TECHNOLOGIE ZPRACOVÁNÍ KVASŮ A TĚST ..	115
5.1	Mísení surovin a hnětení chlebových těst	117
5.1.1	Optimální doba mísení a hnětení těst	119
5.1.2	Optimální parametry vyhnětených těst	120
5.1.3	Základní surovinové složení na výrobu 100 kg chlebového těsta	122
5.1.4	Základní zařízení pro výrobu těst	123
5.1.5	Výpočet potřebné velikosti díže	130
5.2	Zrání chlebových těst	131
5.3	Dělení chlebových těst	136
5.3.1	Výpočet navážky těstového kusu	136
5.3.2	Způsoby dělení chlebového těsta	137
5.3.3	Dělicí stroje	137
5.4	Skulování těstových kusů	142
5.4.1	Způsoby skulování (stáčení) chlebového těsta	142
5.4.2	Skulovací stroje	143
5.5	Vyvalování těstových kusů	144
5.5.1	Způsoby vyvalování těstových kusů	144
5.5.2	Vyvalovací stroje	145
5.6	Osazování ošatek	146
5.7	Kynutí	147
5.7.1	Kynárny	150
5.8	Zdobení a značení	152
5.9	Sázení	153
6	PEČENÍ	155
6.1	Zapařování	158
6.2	Zapékání	159
6.3	Propékání	159

6.4	Dopékání	160
6.5	Celková doba pečení	161
6.6	Pekařské pece	162
6.6.1	Roštová akumulární pec	163
6.6.2	Roštová akumulární pec s nepřímým vytápěním	165
6.6.3	Parní pec	165
6.6.4	Výtažná pec	168
6.6.5	Etážová pec	169
6.6.6	Pásová periodická etážová pec	172
6.6.7	Kontinuální závěsová pec	173
6.6.8	Kontinuální pásová (tunelová) cyklotermická pec	174
6.6.9	Kontinuální (tunelová) dvoupásová cyklotermická pec	176
6.6.10	Rotační vozíková (boxová) pec	176
6.6.11	Technologie pečení STIR	178
6.6.12	Příklady výpočtů výkonu pece	180
6.7	Vypékání a chlazení	181
6.8	Krájení, balení, tepelná sterilizace a chemická konzervace	184
7	NETRADIČNÍ POSTUPY VÝROBY CHLEBA	187
8	VADY CHLEBA – PŘÍČINY A ODSTRAŇOVÁNÍ ..	191
8.1	Vzhled, tvar a objem	194
8.1.1	Vysoký chléb, na řezu kulatý, malý objem	194
8.1.2	Nízký chléb s ostrými hranami	195
8.1.3	Spálené puchýře, odfouklá kůrka, malý objem	195
8.1.4	Povrch bez lesku, mnoho drobných trhlin, malý objem	196
8.1.5	Povrch lesklý, hluboké trhliny, malý objem	197
8.1.6	Částečně obnažená střída	197
8.1.7	Celkově nepřijatelný vzhled	198
8.2	Kůrka, barva	198
8.2.1	Spálená svrchní kůrka	198
8.2.2	Spálená spodní kůrka	199
8.2.3	Příliš silná kůrka	199
8.2.4	Příliš slabá kůrka	200
8.2.5	Vrásčitá kůrka	200
8.2.6	Křehká (odpadávající) kůrka	200
8.2.7	Održená svrchní kůrka u formových chlebů	201
8.2.8	Příliš pomoučená svrchní nebo spodní kůrka	201
8.2.9	Znečištěná svrchní nebo spodní kůrka	202

8.3 Střída	202
8.3.1 Malá pórovitost	202
8.3.2 Nepřiměřená pórovitost	203
8.3.3 Nerovnoměrná pórovitost	203
8.3.4 Održená střída od svrchní kůrky	204
8.3.5 Vertikální trhlina	204
8.3.6 Vlhký kruh uprostřed	205
8.3.7 Vlhký kruh pod kůrkou	205
8.3.8 Vlhký kruh nad spodní kůrkou (tzv. brousek)	206
8.3.9 Nedostatečná elasticita	207
8.3.10 Netypická barva a pórovitost	207
8.3.11 Nerovnoměrná barva (melírovaná střída)	208
8.4 Vůně	209
8.4.1 Nevýrazná	209
8.4.2 Kvasnicová	209
8.4.3 Ovocná a octová	210
8.4.4 Zatuchlá	210
8.4.5 Žluklá	211
8.4.6 Přearomatizovaná	211
8.4.7 Cizí	211
8.4.8 Odporně hnilobná	212
8.5 Chut'	212
8.5.1 Neurčitá, mdlá	212
8.5.2 Příliš kyselá	213
8.5.3 Kvasnicová	213
8.5.4 Nahořklá až hořká	214
8.5.5 Štiplavá	214
8.5.6 Zatuchlá	215
8.5.7 Žluklá	215
8.5.8 Slaná	215
8.5.9 Přearomatizovaná	216
8.5.10 Cizí	216
8.5.11 Odporně hnilobná	216
9 BODOVÉ HODNOCENÍ KVALITATIVNÍCH PARAMETRŮ KONZUMNÍHO CHLEBA	219
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	223